

УДК: 159.9

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-9-7>**Сергій Костянтинович Мельничук,**

кандидат психологічних наук, старший викладач

кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології,

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка,

вул. Шевченка 1, м. Кропивницький, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ВИДІВ УПЕВНЕНОСТІ В СОБІ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Однією з актуальних проблем сучасності є питання розвитку впевненості у собі в юнацькому віці, яка відіграє важливу роль у діяльності людини як суб'єкта соціальної взаємодії. У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми впевненості у собі; виділено й описано її види: невпевнений, розбалансовано впевнений, гармонійно впевнений, самовпевнений; охарактеризовано специфіку їх прояву в юнацькому віці; встановлено особливості розподілу осіб юнацького віку за видами впевненості в собі. Для обробки результатів було застосовано статистичні методи з використанням пакету «Statistica for Windows 20.02»: кореляційний (коефіцієнт рангової кореляції Спірмена); t-критерій Стьюдента. Діагностування дозволило виділити специфіку розвитку структурних компонентів впевненості у собі в юнацькому віці. Зокрема, дослідження когнітивного компоненту виявило невисокий рівень його розвитку, що проявляється у неправильному розумінні феномена впевненості в собі, недостатньо розвиненій спроможності розрізняти впевнену, невпевнену та агресивну поведінку. Результати діагностування емоційно-оцінювального компонента показали, що впевненість у собі в юнацькому віці характеризується тенденцією до домінування позитивних емоцій, пов'язаних із власною впевненістю у собі та високою самооцінкою. Мотиваційно-цільовий компонент виявляється в переважанні мотивації успіху, готовності приймати на себе відповідальність і прагненні до досягнень, ініціативності, цілеспрямованості. Поведінковий компонент упевненості в собі характеризується розвинутою ініціативою у соціальних контактах, соціальною сміливістю; екстернальністю та енергійністю.

Ключові слова: впевненість у собі, види впевненості в собі, структура впевненості.

Вступ

Упродовж останніх років наше суспільство знаходиться у процесі кардинальних політичних, економічних, соціальних та культурно-національних змін. Під впливом як національних українських традицій, так і запозиченого «західного» способу в країні формуються нові духовні і культурні цінності, моральні норми та соціальні стандарти. Відповідно до них сьогодні фактор упевненості у собі в юнацькому віці стає провідним у діяльності людини як суб'єкта соціальної взаємодії, тому питання розвитку впевненості у собі набуває все більшого значення. Юнацький вік відзначається становленням самосвідомості, світогляду, наявністю потреби в громадській активності, формуванням пізнавальних та професійних інтересів. З одного боку, у цей віковий період розв'язуються питання, пов'язані з вибором майбутньої професії, утверджується самостійність і здатність будувати життєві плани. З іншого боку, зіткнення з невизначеним майбутнім, особливо у період нестабільності та змін у суспільстві, сприяє виникненню невпевненості в собі. У зв'язку з цим, на етапі завершення навчання у загальноосвітніх закладах та переході до професійної підготовки актуальним є дослідження особливостей та умов розвитку впевненості в собі в старшокласників і студентів.

На основі аналізу психологічної літератури було встановлено, що впевненість у собі може виявлятися в

окремих видах діяльності чи ставленні до дійсності та може стати стійкою якістю особистості, поширюватися на ті види діяльності, в яких у людини ще немає досвіду. У зв'язку з цим, І. Вайнер, В. Висоцький, Л. Глушко, М. Мішечкіна, В. Ромек виділяють ситуативну та особистісну впевненість і стверджують, що вони взаємозалежні та є формами суб'єктивної впевненості. На їх думку, при потраплянні в конкретну ситуацію формування суб'єктивної впевненості відбувається, з одного боку, завдяки досвіду, вже наявного у людини, з іншого – завдяки системі стосунків, що склалися у цій ситуації. Цей досвід і стосунки І. Вайнер умовно назвав суб'єктивним фоном. На його думку, можливі поєднання високої особистісної впевненості як з високою, так і з низькою ситуативною упевненістю, причому для досягнення високої ефективності оптимальним є поєднання високої особистісної та низької ситуативної впевненості [1]. В. Висоцьким встановлено взаємозв'язок між цими складовими: ситуативна впевненість є похідною від особистісної (впевненості у собі), яка не залежить від реальних досягнень [2].

Узагальнений портрет упевненої в собі людини, на думку В. Ромека, характеризується тим, що вона відверто і без страху висловлює свої почуття, досягає своєї мети і залишається задоволеною собою, не принижуючи при цьому інших і не викликаючи негативних емоцій по відношенню до себе. Упевнені

люди говорять голосно і ясно, не переходять на крик, дивляться в очі співрозмовнику, витримують оптимальну дистанцію у спілкуванні. Вони вміють тримати паузу в розмові, рідко перебивають, здатні ясно і чітко висловлювати свої думки. Упевнені в собі люди відкрито говорять про свої бажання і претензії, супроводжуючи їх коротким і чітким обґрунтуванням [5].

На перший погляд, упевненою в собі може бути лише людина, яка досягла високого рівня особистісного розвитку. Однак складні поєднання розвитку компонентів у її структурі зумовлюють виникнення різноманітних видів упевненості в собі.

Цілісно-функціональний підхід передбачає наявність гармонійних і дисгармонійних змінних у всіх компонентах базових властивостей особистості, в залежності від того, які змінні домінують у більшості компонентів: гармонійні або дисгармонійні [4]. Між крайніми типами будь-якої дихотомії розташовуються змішані види.

М. Мішечкіна виокремлює такі види впевненості: впевнений, ситуативно впевнений, самовпевнений, парадоксальний, невпевнений [5]. Упевнений вид характеризується вірою у власні можливості, переконаністю у правильності зроблених виборів і вчинків. Ситуативно впевнений вид відзначається нестійким проявом довіри до власних можливостей; здатністю мобілізувати свої зусилля на подолання перешкод лише за підтримки та підбадьорення близьких. Самовпевнений вид характеризується бажанням виділитись, домогтись успіху за будь-яку ціну та отримати схвалення авторитетних людей; самоствердженням за рахунок інших. Характеристикою парадоксального виду є невміння зіставляти бажання з можливостями, орієнтація на допомогу інших, а не власні сили, обмежений досвід успішної діяльності. Особливостями невпевненого виду є залежність поведінки від думок інших людей, постійні сумніви у власних можливостях.

У руслі психологічного аналізу системно-функціонального підходу типологічних досліджень особистості поставлено питання про універсальність типів реалізації системно-функціональних особистісних рис. При зіставленні типів, отриманих у дослідженнях І. Ісаєвої, Н. Каргіної, К. Полянської, І. Пономарьової, Ю. Стакіної, Н. Фоміної було виявлено певну схожість між ними і виділено чотири типи, аналогічні для усіх досліджуваних рис (включаючи впевненість у собі): інтернально-ергічний, інструментально-смысловий, ергічно-продуктивний; вибірковий, вибірково-смысловий, егоцентрично-стенічний; аергічний, інструментально-агармонійний, аергічно-утруднений; нейтральний і екстернальний.

Отже, теоретичний аналіз дослідження показав, що психологи виокремлюють ситуативну та особистісну впевненість. Перша проявляється в окремих видах діяльності, друга – є усталеною якістю особистості. Ситуативна впевненість є похідною від особистісної і перетворюється на властивість особистості тоді, коли

перестає бути тісно пов'язаною з конкретною ситуацією. У залежності від впливу внутрішніх або зовнішніх чинників та особливостей прояву готовності до реалізації впевненості у собі виділяють: невпевнений, інтенсивний, екстенсивний і змішаний тип. Залежно від ступеню та сталості прояву психологи виділяють упевнений, ситуативно впевнений, самовпевнений, парадоксальний види впевненості в собі; а від особливості розвитку її структурних компонентів – інструментально-смысловий, мотивовано-дисгармонійний, вибірковий і слабо-мотивований.

Метою статті є висвітлення психологічних особливостей видів упевненості у собі, специфіки їх прояву в юнацькому віці.

Завдання: провести експериментальне дослідження для виявлення вікових, індивідуальних і гендерних особливостей розвитку впевненості в собі в юнацькому віці; здійснити аналіз отриманих результатів.

Гіпотеза дослідження – впевненість у собі в юнацькому віці характеризується нерівномірно розвиненими показниками інтенсивності, сталості та повноти її структурних компонентів, що спричинює домінування розбалансованого виду.

Методи дослідження

Експериментальне дослідження проводилося зі старшокласниками та студентами віком від 16 до 22 років, а також з їхніми педагогами та батьками. Загальна кількість респондентів – 458 осіб, з них юнацького віку – 393 особи, серед них старшокласників – 187 осіб та студентів – 206 осіб (154 хлопців та 239 дівчат); а також 38 педагогів і 27 батьків.

Оскільки проблема вивчення впевненості у собі потребує цілісного аналізу всіх її компонентів, ми обґрунтували та застосували програму експериментального дослідження, яка передбачала використання блоку діагностичних методик: «Бланковий тест – упевненість» О. Крупнова; тест мотивації досягнення успіху та уникнення невдач А. Реана; експрес-діагностика схильності до немотивованої тривожності В. Бойка, методика самооцінки Дембо-Рубінштейна в модифікації Г. Прихожан; тест Ланже-Якубовскі «Responsible Assertive Behavior»; тест В. Ромека «Упевненість у собі», а також складені нами анкети для самооцінки та експертної оцінки особливостей упевненості у собі в юнацькому віці.

Для обробки результатів було застосовано статистичні методи з використанням пакету «Statistica for Windows 20.02»: кореляційний (коефіцієнт рангової кореляції Спірмена); t-критерій Стьюдента.

Результати та їх обговорення

На підставі теоретичного аналізу дослідження ми пропонуємо структуру впевненості в собі, яка містить такі компоненти, кожен з яких характеризується певними критеріями (когнітивний – глибина знань про зміст і прояви впевненості в собі у поєднанні з позитивним сприйняттям себе як особистості; мотиваційно-цільовий – цілеспрямованість, рішучість, ініціати-

вність, домінування мотивації на досягнення успіху, потреба у визнанні, високий рівень домагань; поведінковий – сукупність умінь та навичок, що дозволяють проявляти впевнену поведінку, інтернальний локус контролю, соціальна сміливість, ініціатива в соціальних контактах; емоційно-оцінювальний – стійка позитивна самооцінка, невисокий рівень індивідуальної чутливості до оцінок інших, невисокий рівень тривожності.

У сучасній психологічній науці ведеться дискусія щодо визначення структури та видів впевненості в собі, та є актуальною потреба у виокремленні видів впевненості в собі в юнацькому віці. На основі отриманих показників констатувального експерименту за критеріями інтенсивності, сталості та повноти з урахуванням гармонійних і дисгармонійних змінних ми виокремити такі види впевненості в собі в юнацькому віці: гармонійний (впевнений у собі) і дисгармонійний (надмірно впевнений); розбалансовано впевнений та невпевнений.

При узагальненні результатів констатувального етапу дослідження з використанням типологічних параметрів інтенсивності, повноти, сталості, нами було виділено гармонійні та дисгармонійні профілі особистості у юнацькому віці.

Для особистості з гармонійним видом впевненості характерним є збалансований розвиток когнітивного, емоційно-оцінювального, мотиваційно-цільового та поведінкового компонентів, який стабільно проявляється в різних сферах життя та характеризується середньо-високими показниками інтенсивності, повноти та сталості за усіма структурними компонентами впевненості в собі.

Для особистості з гармонійним видом упевненості характерним є збалансований розвиток когнітивного, емоційно-оцінювального, мотиваційно-цільового та поведінкового компонентів, що виражається у правильному розумінні впевненості в собі, визнанні важливості впевненості для розвитку та досягнення цілей; мотивації до успіху; адекватній самооцінці; невисокому рівні тривожності; ініціативі в соціальних контактах і соціальній сміливості, стабільності поведінкових проявів упевненості в собі.

Дисгармонійний вид поділяється на підвиди: самовпевнений, невпевнений та розбалансований. До самовпевненого виду відноситься особистість, якій притаманні дуже високі показники інтенсивності, сталості та повноти всіх структурних компонентів упевненості в собі, що проявляється в неадекватно завищеній самооцінці, перебільшенні власних можливостей, агресії.

Розбалансований вид пов'язаний з нерівномірно розвиненими показниками інтенсивності, сталості та повноти структурних компонентів упевненості в собі (на середньо-високому рівні знаходиться лише один, два або три компоненти). Він поділяється на підвиди:

– демонстративний (середньо-низькі показники впевненості за усіма структурними компонентами,

окрім поведінкового та експертної оцінки). Особистість з демонстративним видом лише демонструє впевненість оточуючим, а насправді почувається невпевнено, що виражається у високому рівні тривожності, мотивації до уникнення невдач;

– мотиваційний (середньо-високі показники лише за мотиваційно-цільовим компонентом). Для досліджуваних, що відносяться до цього виду, характерна внутрішня потреба у впевненості, мотивація до успіху, розвинені суспільно значущі цілі та соціоцентричність;

– емоційний (середньо-високі показники лише за емоційно-оцінювальним компонентом) характеризується високим рівнем самооцінки, стеничності, домінуванням операційних труднощів над особистісними, низьким рівнем тривожності;

– пізнавальний (середньо-високі показники лише за когнітивним компонентом) характеризується правильним та осмисленим розумінням сутності впевненості в собі, вмінням розпізнавати впевнену поведінку, але через слабку розвиненість решти компонентів не в змозі повною мірою проявити власну впевненість;

– когнітивно-мотиваційний (розвинений когнітивний і мотиваційний компонент при недостатньо розвиненому емоційно-оцінювальному та поведінковому компонентах) характеризується осмисленим розумінням упевненості в собі та володіє здатністю правильно розрізняти впевнену, невпевнену та агресивну поведінку, високою мотивацією до успіху, суспільно значущими цілями та соціоцентричністю;

– когнітивно-емоційний (сформовані когнітивний і емоційно-оцінювальний, недостатньо сформовані мотиваційно-цільовий і поведінковий компоненти). Цьому виду притаманні осмислене розуміння впевненості в собі, вміння розрізняти впевнену, невпевнену та агресивну поведінку, низький рівень тривожності та адекватний рівень самооцінки;

– когнітивно-поведінковий (сформовані когнітивний та поведінковий компоненти, недостатньо розвинені емоційно-оцінювальні та мотиваційно-цільові складові). Особистість, яка належить до цього типу, правильно розуміє поняття «впевненість у собі», має високий рівень соціальної сміливості та може вміло реалізовувати власні знання у нових соціальних контактах;

– мотиваційно-емоційний (сформований емоційно-оцінювальний та мотиваційно-цільовий компоненти при недостатньо розвинених когнітивному та поведінковому) характеризується високим рівнем мотивації до успіху, низьким рівнем тривожності, високою самооцінкою, проте не завжди може правильно розуміти поняття «впевненість у собі»;

– мотиваційно-поведінковий (сформований мотиваційно-цільовий і поведінковий компоненти при недостатньо розвинених когнітивному та емоційно-оцінювальному). Цей вид має високу мотивацію до успіху, розвинену енергійність та інтернальність,

ініціативу в соціальних контактах та соціальну сміливість;

– емоційно-поведінковий вид (сформований емоційно-оцінювальний і поведінковий компоненти при недостатньо розвинених когнітивному та мотиваційно-цільовому) виявляється в адекватній самооцінці, розвиненій стійкості, домінуванні операційних труднощів над особистісними, розвиненими навичками впевненої поведінки;

– інтуїтивний (розвинені усі компоненти, крім когнітивного) вид характеризується низьким рівнем розпізнавання та розуміння поняття «впевненість у собі», проте завдяки середньо-високому рівню розвитку інших компонентів особистість у різних галузях життя неусвідомлено поводить впевнено;

– немотивований (розвинені усі компоненти, крім мотиваційно-цільового) вид поєднує у собі осмислене розуміння впевненості, відсутність високої тривожності, адекватну самооцінку, розвинені навички впевненої поведінки, проте для нього характерне домінування особистісно-значущих цілей над суспільно значущими, егоцентричність, низький рівень мотивації до успіху;

– емоційно-нестійкий (добре розвинені усі компоненти, за винятком емоційно-оцінювального). Цьому виду властиве вірне, осмислене розуміння впевненості в собі, мотивація до успіху, соціоцентричність, домінування суспільно значущих цілей, соціальна сміливість та ініціатива в соціальних контактах, енергійність та інтернальність, проте людина характеризу-

ється підвищеним рівнем тривожності, низькою самооцінкою, астеничністю, домінуванням особистісних труднощів над операційними;

– прихований (добре розвинені усі компоненти, за винятком поведінкового). Цей вид поєднує у собі високий рівень осмисленого розуміння впевненості в собі, низький рівень тривожності та високу необхідність у власній впевненості, соціоцентричність та суспільно значущі цілі, проте людина не проявляє впевненість у собі або не володіє достатнім поведінковим репертуаром, соціальною сміливістю та ініціативою в соціальних контактах.

Невпевнений вид характеризується низькими показниками інтенсивності, сталості та повноти розвитку всіх структурних компонентів впевненості в собі, що виражається у постійних сумнівах, зневірі у власних силах, сильній орієнтації на інших людей та пошуку в них підтримки, схильності до безпідставної тривожності, спрямованості на уникнення невдач; недостатньо розвинених навичках упевненої поведінки та неусвідомленні їх важливості у житті людини. Він поділяється на:

– невпевнений (характеризується низькими показниками усіх структурних компонентів за винятком, в окремих випадках, когнітивного).

– дуже невпевнений (дуже низькі показники за всіма структурними компонентами).

Результати діагностування видів упевненості в собі респондентів представлено у таблиці 1.

Таблиця 1.

**Види впевненості в собі у юнацькому віці
(на основі аналізу результатів діагностування)**

Профіль	Вид впевненості	Кількість досліджуваних (у %)	
		Експ.гр. №1 (n=187)	Експ.гр. №2 (n=206)
Гармонійний	Гармонійно впевнений	11,76	11,16
Дисгармонійний	Надмірно впевнений	8,02	3,88
	Розбалансовано впевнений	73,27	77,2
	Невпевнений	6,95	7,76

У результаті констатувального діагностичного дослідження нами було виявлено переважання дисгармонійного профілю впевненості у собі в юнацькому віці. У дисгармонійному профілі було виявлено самовпевнених досліджуваних – 8,02 % і 3,88 %; невпевнених – 6,95 % і 7,76 % респондентів (відповідно у першій і другій експериментальній групах).

Розбалансований вид впевненості в собі за результатами діагностування було виявлено у 73,27% досліджуваних старшокласників і у 77,2 % студентів, серед якого у першій експериментальній групі найпоширенішим є емоційний, мотиваційно-емоційний, інтуїтивний види, у другій експериментальній групі –

емоційно-поведінковий, інтуїтивний, пізнавальний, емоційний види.

Гармонійно впевнений вид впевненості в собі було виявлено у 11,76 % досліджуваних раннього юнацького віку і 11,16 % респондентів власне юнацького віку. При цьому гармонійно впевнених юнаків було виявлено більше (12 %), ніж дівчат (5 %). У хлопців більше представлені емоційно-поведінковий, невпевнений та прихований види впевненості в собі, у дівчат – емоційний, мотиваційно-емоційний, емоційно-поведінковий, пізнавальний, демонстративний, емоційно-нестійкий та інтуїтивний.

Таким чином, можна зробити висновок, що у юнацькому віці в цілому досить розвинена емоційно-

оцінювальна складова впевненості в собі, що, безперечно, засвідчує переважання високої самооцінки, стеничності (що виражається у позитивних емоціях, які супроводжують впевнені дії та вчинки), домінування операційних труднощів над особистісними, невелику схильність до тривожності. При цьому слід зазначити, що у ранньому юнацькому віці спостерігається тенденція до зростання мотиваційно орієнтованих, а у власне юнацькому віці – до когнітивно орієнтованих видів впевненості в собі.

Аналіз результатів проведеного психологічного діагностування дозволив виділити специфіку розвитку структурних компонентів впевненості у собі в юнацькому віці. Зокрема, дослідження когнітивного компонента виявило невисокий рівень його розвитку, що проявляється у неправильному розумінні феномена впевненості в собі, недостатньо розвиненій спроможності розрізнити впевнену, невпевнену та агресивну поведінку. При цьому вказана тенденція виявилася більш характерною для хлопців раннього юнацького віку.

Результати діагностування емоційно-оцінювального компонента показали, що впевненість у собі в юнацькому віці характеризується переважанням стеничності (що засвідчує загальну тенденцію до домінування позитивних емоцій, пов'язаних з власною впевненістю у собі) та високої самооцінки. Досліджувана вибірка дівчат характеризується вищим рівнем астеничності та виникненням особистісних труднощів, вищим рівнем тривожності, а також нижчим рівнем самооцінки, порівняно з юнаками, що засвідчує їхню схильність до безпідставних страхів, сором'язливості, занепокоєння та піддавання панічному настрою. У досліджуваних студентів спостерігається тенденція до зростання немотивованої тривожності порівняно зі старшокласниками.

Особливості мотиваційно-цільового компонента в юнацькому віці виявляються в переважанні мотивації успіху, готовності приймати на себе відповідальність і прагненні до досягнень, ініціативності, цілеспрямованості (що більш яскраво виявляється в хлопців, ніж у дівчат), а також домінуванні особистісно значущих цілей над суспільно значущими (що виражається у

прагненні до самостійності та незалежності, досягненні своїх бажань і планів, розвитку власних здібностей, самовдосконаленні). Впевнена поведінка молоді також спонукається почуттям обов'язку, наміром краще освоїти певну справу, бажанням заслужити схвалення від інших людей, тобто характеризується домінуванням соціоцентричності над егоцентричністю.

Поведінковий компонент впевненості в собі в юнацькому віці характеризується розвинутою ініціативою у соціальних контактах, соціальною сміливістю; екстернальністю та енергійністю. За шкалою «Аенергійність» спостерігаються вищі статистично значущі показники в досліджуваних дівчат, які загалом вирізняються недостатньою рішучістю, розгубленістю в нових ситуаціях і тому потребують підтримки.

Висновки

При узагальненні результатів констатувального етапу дослідження з використанням типологічних параметрів інтенсивності, повноти, сталості нами було виділено гармонійні та дисгармонійні профілі розвитку впевненості в собі у юнацькому віці.

Для особистості з гармонійним видом впевненості характерним є збалансований розвиток когнітивного, емоційно-оцінювального, мотиваційно-цільового та поведінкового компоненту, який стабільно проявляється в різних сферах життя. Дисгармонійний профіль поділяється на підвиди: самовпевнений, невпевнений та розбалансований.

У констатувальному експерименті нами було виявлено переважання дисгармонійного профілю впевненості у собі в юнацькому віці, серед якого найпоширенішим виявився розбалансований вид. Отримані результати діагностування дозволили нам виявити юнаків і дівчат з недостатнім та надмірним рівнем розвитку впевненості в собі, які потребують подальшої індивідуальної та групової корекційно-розвивальної роботи.

Перспективи подальшої науково-дослідницької роботи вбачаємо у виявленні взаємозв'язку категорії «впевненість у собі» з іншими індивідуально-психологічними особливостями особистості на різних етапах онтогенезу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вайнер И. В. Индивидуальные различия в проявлении субъективной уверенности и особенностях решения психофизической задачи / И. В. Вайнер // Проблемы дифференциальной психофизики / [под ред. К. В. Бардина]. – М., 1991. – С. 71-92.
2. Высоцкий А. И. К развитию настойчивости у подростков / А. И. Высоцкий // Проблемы психологии воли : материалы IV научн. конференции. – Рязань, 1974. – С. 100-102.
3. Кудинов С. И. Психологический анализ типологических проявлений организованности личности / С. И. Кудинов, Н. Г. Русакова // Вестник РУДН. – 2007. – № 2. – С. 24-32. – Серия: Психология и педагогика.
4. Мішечкіна М. Є. Онтогенетичний вимір впевненості в собі як соціально значущої якості / М. Є. Мішечкіна // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред. : Мартинюк М. Т.]. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – Ч. 4. – С. 185-193.
5. Ромек В. Г. Понятие уверенности в себе в современной социальной психологии / В. Г. Ромек // Психологический вестник РГУ, 1996. – Выпуск 1 (Ч. 2). – С. 132-146.
6. Blanch D. C., Hall J. A., Roter D. L., Frankel R. M. Medical student gender and issues of confidence / D. C. Blanch, J. A. Hall, D. L. Roter,

Frankel R. M. // Patient education and counseling. – 2008. – Vol. 72 (3). – P. 374-81.

7. Williams R. M. Jr. Change and stability in values and value systems: a sociological perspective /

R. M. Williams // Understanding human values : individual and societal / ed. M. Rokeach. – New York, 1979. – P. 15-46.

REFERENCES

1. Vayner, I. V. (1991). Individualnyie razlichiya v proyavlenii sub'ektivnoy uverennosti i osobennostyah resheniya psihofizicheskoy zadachi [Individual differences in the manifestation of subjective confidence and the peculiarities of the solution of the psychophysical tasks]. *Problemy differentsialnoy psihofiziki – Issues of differential psychophysics*, (pp. 71-92). Moscow [in Russian].

2. Vyisotskiy, A. I. (1974). K razvitiyu nastoychivosti u podrostkov [On the development of perseverance in adolescents]. *Problemy psihologii voli : materialy IV nauchn. konferentsii – Problems of psychology of will: proceedings of IV scientific. Conference*, (pp. 100-102). Ryazan [in Russian].

3. Kudinov, S. I., Rusakova N. G. (2007). Psihologicheskii analiz tipologicheskikh proyavleniy organizovannosti lichnosti [Psychological analysis of typologic manifestations of personal organization]. *Vestnik RUDN – Bulletin of RUDN*, 2, 24-32 [in Russian].

4. Mishechkina, M. E. (2010). Ontogenetichniy vymir upevnenosti v sobi yak sotsialno znachuschoi

yakosti [Ontogenetic aspect of self-confidence as a socially significant quality]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universitetu imeni Pavla Tychyny – Collection of scientific works Uman Pedagogical University*, 4, 185-193. M. T. Martinyuk (Ed.). Uman: PP Zhovtiy [in Ukraine].

5. Romek, V. G. (1996). Ponyatie uverenosti v sebe v sovremennoy sotsialnoy psihologii [The concept of self-confidence in modern social psychology]. *Psihologicheskii vestnik RGU – Psychological bulletin of RSU*, 1 (Ch. 2), 132-146 [in Russian].

6. Blanch D. C., Hall J. A., Roter D. L., Frankel R. M. (2008). Medical student gender and issues of confidence. *Patient education and counseling*, (Vol. 72 (3)). (pp. 374-81).

7. Williams R. M. Jr. (1979). Change and stability in values and value systems: a sociological perspective. *Understanding human values : individual and societal* (pp. 15-46). M. Rokeach (Ed.). New York.

Serhii Melnychuk,

*PhD (Candidate of Psychological Sciences),
Senior lecturer, Department of Social Work, Social Pedagogy and Psychology,
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State
Pedagogical University,
1, Shevchenka Str., Kropyvnytskyi, Ukraine*

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF SELF-CONFIDENCE TYPES BECOMING IN YOUTH

One of today's relevant issues is youth' self-confidence, which plays an important role in human activity as a subject of social interaction. In the article the theoretical analysis of the issue of self-confidence has been carried out; there have been distinguished and described its types: uncertain, unbalanced confident, harmoniously confident; and assertive. The experiment involved senior pupils and students aged from 16 to 22, as well as their teachers and parents. The total number of respondents was 458 people (youth - 393 people, senior pupils - 187 people, students - 206 people, 38 educators and 27 parents). The following research methods were used in the study: Blank Test - Confidence by O. Krupnov; "Motivation to succeed and Fear of Failure Inventory" by A. Rean; Express Diagnostics of the Propensity to Unmotivated Anxiety by B. Boyko, Self-Estimation Technique by Dembo-Rubinstein in the modification of G. Prykhozhan; Lange Yakubovsky's "Responsible Assertive Behavior" Test; V. Romek's "Self-confidence Test", as well as expert evaluation (Delphi method). The data was processed by means of Statistica for Windows 20.02 program and Student's t-test. The research has made it possible to highlight the specifics of the development of structural components of self-confidence in adolescence. In particular, the examination of cognitive component has revealed a low level of its development in the respondents, which manifests itself in the wrong understanding of the phenomenon of self-confidence, inadequately developed ability to distinguish confident, uncertain and aggressive behavior. The results of examining the emotional and appraisal component have shown that self-confidence in adolescence is characterized by domination of positive emotions associated with self-confidence and high self-esteem. The motivational-target component is manifested in the predominance of motivation for success, readiness to assume responsibility and striving for achievement, initiative, and purposefulness. The behavioral component of self-confidence is characterized by developed initiative in social contacts, social courage, externality and vigor.

Keywords: self-confidence, types of self-confidence, structure of confidence.

Sumbitted on July, 11, 2017

Reviewed by Doctor of Psychology, prof. V. Kuzmenko